

Het **Echte** **Praktijkspeuren**

Voor de professional en recreant

Cor Oldenburg & Cor Oldenburg jr.

Inleiding

Honden hebben een fenomenaal reukvermogen. Mensen maken daar op vele manieren gebruik van door honden bijvoorbeeld in te zetten voor het opsporen van explosieven, narcotica en aardbevingslachtoffers of voor het vinden van vermiste of voortvluchtige personen. Elk van deze manieren is in te delen in één van de drie methoden waarop een hond zijn neus voor ons kan gebruiken: 'zoeken', 'sorteren' en 'speuren'. Wat een drugshond op Schiphol doet is 'zoeken'. Hij is getraind in het vinden van een bepaalde geur en moet

achterhalen waar de locatie (de bron) is van die geur. In dit voorbeeld zou dat een koffer kunnen zijn waar cocaïne in verstopt is. 'Sorteren' is de discipline die voorheen werd gebruikt bij de geuridentificatieproef van Justitie. Hierbij moet een hond onderzoeken of de geur van een bepaald uitgangsvoorwerp overeenkomt met de geur van één van de voorwerpen die netjes op een rij voor hem zijn neergelegd. Tijdens het sorteren moet een hond specifiek onderscheid maken tussen geuren. Deze discipline speelt nog steeds een rol binnen GG (Gedrag en Gehoorzaamheid) II en III, Obedience training, en het is een on-

derdeel van het zoekhondenprogramma van de KNPV (Koninklijke Nederlandse Politiehond Vereniging). 'Speuren' is het volgen van een geurspoor dat door een persoon is achtergelaten, met als doel die persoon te vinden.

Royal Canadian Mounted Police

Dit boek gaat over een specifieke tak van speuren, het praktijkspeuren. Deze speurmethode is geïnspireerd op de speurmethode van de Royal Canadian Mounted Police (RCMP), waar ik in 1993 mee in aanraking kwam. Ik was toen op uitnodiging van instructeur Rudy Drexler in de Verenigde Staten om les te geven op een politiehondenseminar. De RCMP had haar eigen manier van speuren ontwikkeld omdat ze ontevreden was met de gangbare speurme-

(foto: © Rob van den Berg)

thode waarbij in een rustig tempo achter de speurhond aangelopen werd. Op die manier ving men echter weinig criminelen. De snelheid waarmee een speurhond toen achter iemand aan ging gaf de persoon ruim de tijd om tussentijds uitgebreid te gaan eten bij een hamburgertent voordat hij weer op de vlucht moest. Daarom ontwikkelde de RCMP een nieuwe manier van speuren waarbij de geleider in up-tempo (zeg maar rennend) over allerlei terrein achter de speurhond aanmoest.

In 1993 introduceerde ik in Nederland het 'praktijkspeuren'. De basis voor deze

speurmethode was de werkwijze van de RCMP, aangepast aan Nederlandse maatstaven. De afstanden in het terrein zijn hier bijvoorbeeld een stuk kleiner. Ik haalde de snelheid eruit, zodat de geleider zelf het tempo kan bepalen en hij hoogstens met flinke pas achter zijn hond aan moet. Mijn oudere cursisten, de oudste tot nu toe was 72, kon ik het niet aandoen om achter hun honden aan te rennen. Dankzij de ervaring en de kennis die ik opdeed heeft het praktijkspeuren zich in de loop der jaren steeds verder ontwikkeld tot wat het nu is. De speurmethode van de RCMP maakt er nog steeds deel van uit, maar mijn praktijkspeuren is nu een op zichzelf staande discipline geworden.

Praktijkspeuren

Ik bracht het praktijkspeuren op de markt voor particulieren en noemde het met opzet 'praktijkspeuren', om een onderscheid te maken met het al bestaande sportspeuren. Voorheen was alleen die speurmethode mogelijk voor de willekeurige huis-, tuin- en keukenhond, bijvoorbeeld in de vorm zoals die bij IPO- (Internationale Prüfungs Ordnung) of bij de VDH-training (Vereniging Duitse Herders) beoefend wordt. Toen ik praktijkspeuren op de markt zette zag men er weinig kans van slagen in. 'Dat wordt niks' kreeg ik te horen. Gelukkig kregen ze ongelijk, praktijkspeuren is ongekend populair. Op diverse hondenscholen in Nederland wordt speurles gegeven en de meeste daarvan hebben de door mij bedachte term 'praktijkspeuren' overgenomen. Soms vertellen ze er ook bij dat het is geïnspireerd op de werkwijze van de RCMP.

Praktijkspeuren blijkt een geweldige optie voor mensen die samen met hun hond bezig willen zijn. Vooral als ze als team iets met hun hond willen ondernemen, want praktijkspeuren bouwt een stevige band op tussen baas en hond. Van nature is de hond een roedeldier, het is een teamspeler die het plezierig vindt om samen met zijn baas bezig te zijn. Tijdens het speuren werken baas en hond als een team, dat is het essentiële element binnen speuren. Als het teamwork niet goed is komt men nergens. De één heeft de ander nodig om het spoor tot een goed einde te brengen. De baas gaat meer op zijn hond letten en de hond meer op zijn baas. Speuren is een geweldige manier om een hechte band te smeden want er ontstaat een wisselwerking tussen baas en hond. Deze wisselwerking is niet alleen terug te vinden tijdens het speuren zelf, de betere relatie is ook te merken in het dagelijks leven, bijvoorbeeld tijdens het rondje uitlaten. 'De sterkere band met de hond' hoor ik vaak als reden dat mensen speuren zo leuk vinden.

Daarnaast heeft praktijkspeuren nog een ander voordeel: het is vermoeiend. In deze tijd, waarin een hond nauwelijks meer hoeft te werken en zijn voerbak 's avonds altijd gevuld voor hem klaarstaat, komen honden vaak inspanning tekort. Het gaat dan niet zozeer om fysieke, maar vooral om geestelijke inspanning. Door het speuren geeft u uw hond beide, want met speuren pakt u zowel zijn fysieke als zijn geestelijke conditie aan. Een spoor is ingewikkeld om te volgen en vergt veel denkwerk. Een uurtje speuren is voor een hond dan ook veel vermoeiender dan een uur wandelen. Speuren geeft een hond iets te doen waar hij echt zijn energie in kwijt kan, waardoor hij minder snel ongewenst gedrag zal ontwikkelen. Ik ben ervan overtuigd dat we minstens de helft van het probleemgedrag van honden kwijt zouden zijn iedereen met zijn hond zou gaan speuren. Ik paste het dan ook vaak toe bij probleemhonden toen ik nog actief was als gedragstherapeut.

Praktijkspeuren is een geweldige bezigheid voor baas en hond. Daarom is het mijn streven om elke hond in Nederland aan het speuren te krijgen. Dat hoeft niet per se bij mijn eigen speurhondenschool, maar elke hond zou met speuren in aanraking moeten kunnen komen. Daarvoor is dit boek dan ook bedoeld, als handig naslagwerk, hulpmiddel en begeleiding voor iedereen die met zijn hond wil gaan speuren. Dit boek is ook geschikt voor mensen die speuren gewoon interessant vinden of die al met speuren te maken hebben. Tevens is het bedoeld voor degenen die beroepsmatig met speuren bezig zijn, want praktijkspeuren is geschikt voor professionele inzet, mits het op de juiste wijze wordt aangeleerd.

Indeling

Dit boek bestaat uit vier delen. In deel I zal ik de theorie bespreken die noodzakelijk is als u aan de slag gaat met speuren. Deel II gaat over speuren op onverharde ondergrond, het onderdeel waarmee praktijkspeuren begint. Het is speuren op een ondergrond van zand, gras, klei of wat dan ook, zolang het maar niet volledig bestaat uit één of andere vorm van bestrating. Het gebeurt meestal in buitengebieden zoals parken, polders, bossen of andere natuurgebieden. Hier zal men ongetwijfeld verharde paden kruisen, maar het echte speuren op verharde ondergrond wordt behandeld in deel III. Dit deel gaat over praktijkspeuren in een stedelijke omgeving, over speuren in steden en op industrieterreinen, op een ondergrond van tegels, asphalt, beton of andere bestrating. Dit is het hogeschoolwerk van praktijkspeuren, dat lang niet voor elke hond en geleider uitvoerbaar is. Tenslotte bespreek ik in deel IV problemen die te maken hebben met speuren. Diverse problemen komen aan de orde, wat overigens niet wil zeggen dat dit alle problemen zijn die bij speuren naar voren kunnen komen. Per probleem zal ik kijken naar mogelijke oorzaken en oplossingen. Deze bieden een handvat, maar zijn wellicht niet op elke hond toepasbaar, omdat elke situatie per hond verschillend is.

Deze inleiding wil ik eindigen met een aantal opmerkingen. Ten eerste heb ik het in dit boek altijd over 'praktijkspeuren' als ik het woord 'speuren' gebruik. Andere speurmethoden noem ik met de bijbehorende term. Ten tweede zijn speurhonden en hun geleiders niet per definitie altijd van het mannelijke geslacht. Voor het gemak spreek ik echter in de hij-vorm als ik het heb over een willekeurige hond of geleider. Bij specifieke voorbeelden gebruik ik uiteraard de bijbehorende aanduiding. Ten derde kunt u tijdens het lezen diverse literatuurverwijzingen tegenkomen. Deze verwijzingen zijn weergegeven met een nummer, dat correspondeert met de bijbehorende referentie in de literatuurlijst achterin dit boek.

Tot slot hoop ik van harte dat dit boek u een interessante, leerzame en leuke kijk geeft in de wereld van het praktijkspeuren. Ik wens u veel lees- maar vooral ook veel speurplezier!

Cor Oldenburg

(foto: © Cor Oldenburg)

Afbeelding 1.10:

Een tapijt van beukenbladeren kan een geur afgeven die zo zuur is dat sommige honden daar niet willen speuren.

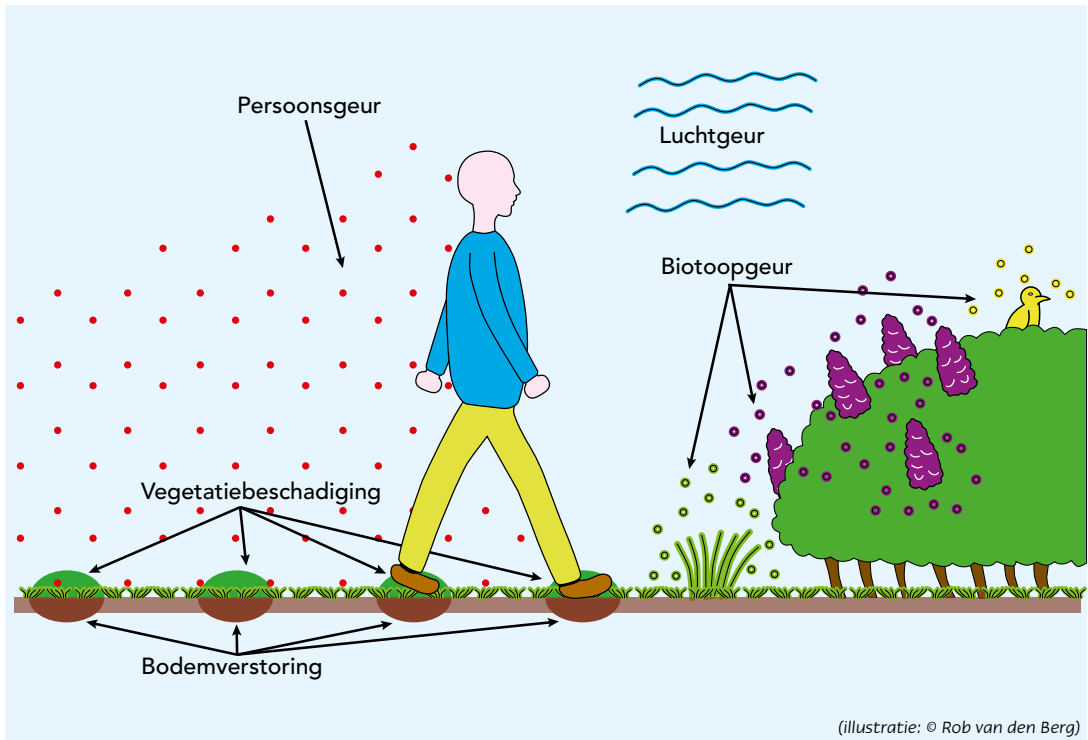
als hij aan het speuren is. Hij ruikt de geuren altijd als zijn neus 'aan' staat, dus ook gewoon tijdens een rondje uitlaten.

krachtig via zijn neusgaten uit te ademen, voordat hij weer iets kan ruiken en verder kan speuren. Hou altijd rekening met invloeden uit de omgeving die ervoor kunnen zorgen dat uw hond een spoor (tijdelijk) niet meer ruikt. Een omgevingsgeur kan een component hebben dat ertoe leidt dat een hond op een bepaalde plek niet wil speuren. Gevallen beukenblad bijvoorbeeld (**afbeelding 1.10**), heeft een geur die zo zuur is dat sommige honden er niet overheen willen speuren. Ze steken hun neus hoog in de lucht om het blad niet te hoeven ruiken en lopen er zelf langs, of ze moeten door hun geleider eerst langs het beukenblad geleid worden, waarna ze verder gaan met speuren. Ook afgevallen populierenblad kan bij sommige honden zo'n reactie opleveren.

Tabel 1.1 geeft een kort overzicht van wat een hond ruikt op een spoor. Tevens zijn de verschillende componenten van het geurbeeld weergegeven in **afbeelding 1.11**. Dit ruikt de hond natuurlijk niet alleen

Tabel 1.1 Een overzicht van de componenten van het geurbeeld.

Geurbeeld		
Persoonsgeur	Grondgeur	Omgevingsgeur
<ul style="list-style-type: none"> • Eigen geur • Zweetgeur • Kledinggeur (incl. geur van schoeisel) • Geur van verzorgingsproducten 	<ul style="list-style-type: none"> • Vegetatiebeschadiging • Bodemverstoring 	<ul style="list-style-type: none"> • Biotoopgeur • Luchtgeur

(illustratie: © Rob van den Berg)

Speuren

Het spoorbeeld

Een speurende hond volgt het spoorbeeld dat door een persoon wordt achtergelaten. Het spoorbeeld bestaat uit die delen van het geurbeeld die een hond nodig heeft om een spoor te kunnen blijven volgen en een persoon te kunnen vinden. Het spoorbeeld bestaat uit de persoonsgeur en de grondgeur. Deze twee zijn van belang voor een hond bij het volgen en het ruiken van een spoor. Een beginnende speurhond houdt zich vooral vast aan de persoonsgeur. Naarmate hij meer ervaring krijgt kan de hond de persoonsgeur gaan combineren met grondgeur, omdat de hond na verloop van tijd doorheeft dat een mens ook een 'geurafdruk' aan grondgeur achterlaat.

Dit testte ik eens tijdens een training. Degene die het spoor uitliep droeg een paar honderd meter een zwaar object mee. Door het toegenomen gewicht van de spoorloper zorgde hij voor een hogere mate aan bodemverstoring en vegetatiebeschadiging, waardoor de intensiteit van de grondgeur toenam. De speurhond die het spoor volgde herkende de persoonsgeur van de voor haar bekende spoorloper, maar het spoorbeeld was anders dan ze gewend was door de hogere mate aan grondgeur, waardoor ze in de war raakte.

Het spoorbeeld wordt beïnvloed door tijd, temperatuur, regen en wind, maar ook het terrein en omstandigheden zoals verkeer, personen en dieren hebben invloed op een spoorbeeld. Dit wordt later verder besproken.

Speurmethoden

Een speurende hond kan met verschillende methoden een spoor volgen.

Bij sportspeuren ziet men graag dat een hond met zijn neus aan de grond

Afbeelding 1.11:

Het geurbeeld is wat een hond ruikt op een spoor. Dit geurbeeld bestaat uit persoonsgeur, grondgeur en omgevingsgeur. Een mens laat een walm aan persoonsgeur achter, die bestaat uit verschillende componenten. Elke voetstap veroorzaakt vegetatiebeschadiging en bodemverstoring, die samengevoegd de grondgeur opmaken. Biotoopgeur en luchtgeur tezamen zijn de omgevingsgeur. Biotoopgeur is afkomstig van objecten die aanwezig zijn of waren in de nabijheid van een spoor, bijvoorbeeld de geuren van dieren, bloeiende struiken of onbeschadigde vegetatie. Geuren die ook in de omgeving te ruiken zijn, maar die niet afkomstig zijn van objecten in de nabijheid van een spoor, worden gerekend tot luchtgeur.

(foto: © Rob van den Berg)

Afbeelding 7.5:

Voorwerpen komen altijd op of kort naast het spoor te liggen.

tegenkomt tijdens het speuren. Spreek met de spoorloper af waar hij voorwerpen op het spoor moet verstoppen. Voorwerpen komen altijd op of vlak naast het spoor te liggen (**afbeelding 7.5**). De spoorloper moet er rekening mee houden dat hij geen speurvoorwerp neerlegt bij een zogenaamde 'reuen-hotspot'. Dit is een plek waar veel reuen tegenaan plassen zoals paaltjes, prullenbakken en grote graspollen. Aan deze plekken kleven veel geuren die

uw hond kunnen afleiden. Uw hond kan de hotspot interessanter vinden dan het voorwerp dat ernaast ligt. Ook kan uw hond, zeker als het een reu is, zelf ook een bijdrage willen leveren aan de hotspot, waarbij de kans aanwezig is dat hij over het speurvoorwerp heen plast. Een goede speurhond moet het voorwerp ook vinden als het naast een reuen-hotspot ligt, maar in het begin van de training maakt u het uw hond nog niet te moeilijk. Pas als uw hond goed voorwerpen kan vinden kan de spoorloper ze ook wegleggen bij hotspots.

Als de spoorloper uit het zicht is verdwenen wacht u nog even, waarna u uw hond volgens de bekende procedure aanzet tot speuren.

Ga bij het uitwerken van het spoor niet langzamer lopen als u weet of ziet dat uw hond een voorwerp nadert. Als u op verstopte voorwerpen gaat reageren zal uw hond op den duur zelf geen moeite meer doen om die voorwerpen te vinden. In plaats daarvan gaat hij op u letten om te zien of hij een voorwerp nadert. Als uw hond een voorwerp mist dan is dat jammer. Ga hem niet tegenhouden of terughalen om hem het voorwerp alsnog te laten vinden. Beloon uw hond op dezelfde manier zoals dat moest bij techniekpeuren als hij wel een voorwerp vindt. Hou hem staande op de plek van het voorwerp en loop via de lijn naar hem toe. Beloon uw hond met vriendelijke bewoordingen en een aai of een voertje, dat u geeft vanaf het gevonden voorwerp. Daarna bergt u het voorwerp op en zet u uw hond weer aan tot speuren als hij nog niet uit zichzelf verdergaat. Hou uw hond niet tegen als hij al meteen verder wil speuren nadat hij een voorwerp gevonden heeft. Geef hem die ruimte, maar vergeet niet om uw hond toch te belonen voor het vinden van het voorwerp. Aangezien u hier nu niet uitgebreid de tijd voor heeft doet u het kort in de vorm van een vriendelijk uitgesproken 'goed zo'. Let wel op wat u beloont. Als uw vriendelijke beloning samenvalt met het doorlopen beloont u het doorlopen bij een voorwerp in plaats van het vinden van ervan en dat is niet de bedoeling. Timing is belangrijk!

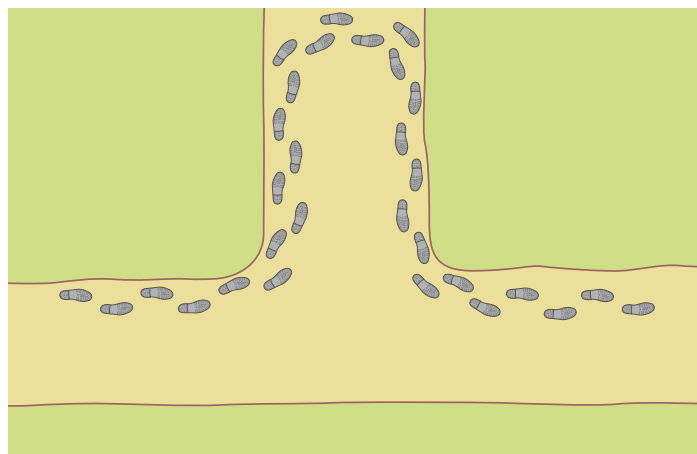
Als uw hond de speurvoorwerpen vindt hoeft de spoorloper ze niet langer aan hem te laten ruiken voordat hij vertrekt. Vanaf dan kan hij weer zonder poespas weglopen. Varieer met de plekken waar de voorwerpen worden neergelegd. Als u vaak in hetzelfde gebied traint en de spoorloper geregeld op dezelfde plek een voorwerp neerlegt, dan kan uw hond op die plek gaan zoe-

ken naar een voorwerp, ook als er niets ligt. Dit komt doordat hij daar in het verleden succes heeft gehad. Het is net zo wanneer u op een bepaalde plek een briefje van tien euro vindt; de volgende keer dat u er langskomt zult u bewust of onbewust een blik werpen om te kijken of er weer wat ligt.

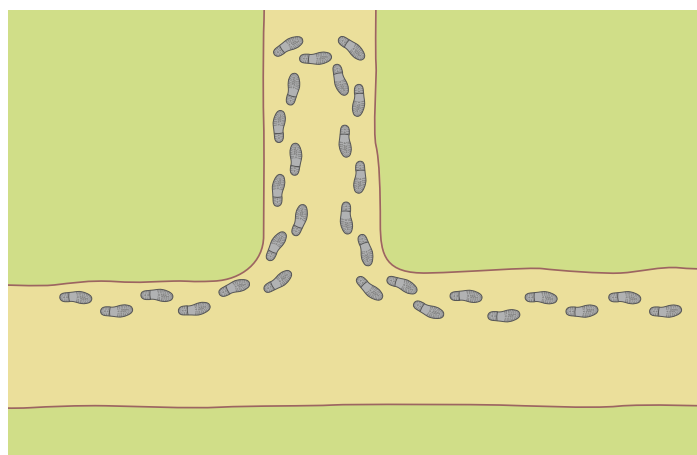
Lastigheden

Zodra uw hond verse sporen steeds beter gaat uitwerken kunt u het hier en daar wat moeilijker maken door lastige dingen in de route aan te brengen. Het wordt dan ook moeilijker voor uzelf, omdat u nog beter moet handelen. U kunt de spoorloper een backtrack laten lopen. Backtracks zijn afleidingsmanoeuvres op een spoor waarmee u een realistische situatie nabootst. Een weggelopen persoon loopt wel eens een pad in, om zich dan te bedenken,

terug te lopen en een andere weg te volgen. Om dit in een spoor te oefenen loopt de spoorloper tien tot twintig meter een pad in en daarna het pad weer uit en vervolgt zijn oorspronkelijke weg.

Begin met het oefenen van backtracks op brede paden. Laat de spoorloper het pad aan de ene zijde een tiental meter inlopen, oversteken naar de andere zijde en daarna teruglopen naar het pad waar hij vandaan kwam om die weg verder te vervolgen. Zo ontstaat er een ingaand spoor aan de ene zijde van het

(illustraties: © Rob van den Berg)

Afbeelding 7.6:

Door een backtrack te lopen ontstaat er aan ene zijde van het pad een ingaand spoor, aan de andere zijde een uitgaand spoor en een overbrugging tussen deze twee sporen. Begin met het oefenen van backtracks op brede paden.

Afbeelding 7.7:

Bij backtracks op smallere paden komen het in- en het uitgaande spoor dichterbij elkaar te liggen.

Afbeelding 12.11:

Als een houtje in de lengte van het spoor gelegd wordt heeft de hond de kans om geur te nemen over de gehele lengte van het voorwerp.

(foto: © Rob van den Berg)

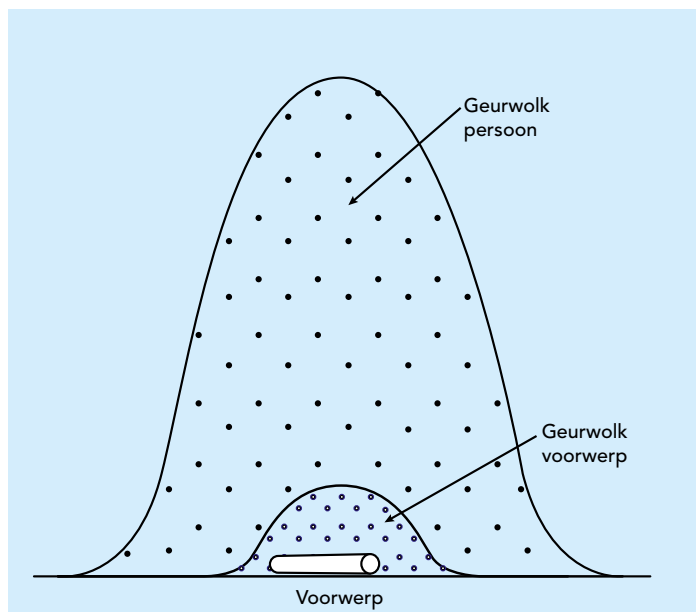
Afbeelding 12.12:

Als een houtje dwars op het spoor ligt heeft de hond slechts kort de mogelijkheid om geur te nemen omdat hij het voorwerp sneller voorbij is.

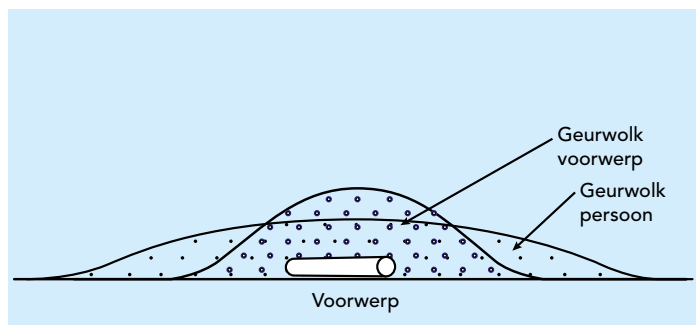

(foto: © Rob van den Berg)

De versheid van een spoor kan nog een reden zijn dat een hond voorwerpen mist. Op een vers spoor hangt de geurwalm van de spoorloper nog in de lucht, waardoor die de geurwolk van een voorwerp kan overheersen (**afbeelding 12.13**).

Bij een ouder spoor is de geur van de spoorloper naar de grond gezakt, maar de geurwolk van het voorwerp blijft nog even dik omdat de geurbron er recht onder zit. Zo komt de geur van een voorwerp als het ware als een eiland op het oudere spoor te liggen (**afbeelding 12.14**) en is het voorwerp makkelijker te vinden.

Een andere reden dat een hond voorwerpen kan missen heeft te maken met de geurconcentraties op een spoor. Stel dat het spoor een geurconcentratie van 3 heeft (dit is een fictief getal) en de hond is erop gebrand om die concentratie in zijn neus te houden. Als hij dan een hogere geurconcentratie tegenkomt (van een voorwerp, maar het kan ook van een geurhoop zijn), zal de hond deze hogere geurconcentratie ontwijken, omdat hij anders overload raakt. Hierbij gaat hij dus voorbij aan het voorwerp.

(illustraties: © Rob van den Berg)

Afbeelding 12.13:

Op een vers spoor hangt de geurwolk van de persoon over de geurwolk van het voorwerp. Het is mogelijk dat een hond hierdoor het voorwerp niet ruikt.

Afbeelding 12.14:

De geurwolk van het voorwerp blijft even dik, maar de geur van de persoon zakt naar de grond. Hierdoor komt de geur van het voorwerp boven de geur van het spoor.

Het Echte Praktijkspeuren

Honden hebben een fenomenaal reukvermogen. Daar kunnen we dankzij praktijkspeuren gebruik van maken!

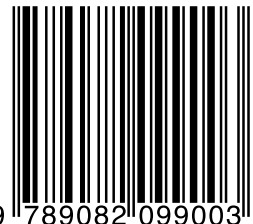
Praktijkspeuren draait om de samenwerking tussen hond en mens. Het geeft een doeltreffende methode om personen op te sporen, wat het geschikt maakt voor de professional. Het feit dat het daarnaast een leuke, uitdagende bezigheid is voor baas en hond maakt het ook toegankelijk voor de recreant.

Nu, 20 jaar nadat Cor Oldenburg het in Nederland heeft geïntroduceerd, is hét boek over praktijkspeuren eindelijk verschenen. Op deskundige wijze vertellen hij en zijn zoon Cor Oldenburg jr. over de principes van het praktijkspeuren: van de theoretische achtergronden en de opbouw van de training, tot praktische handelingen en eventuele problemen.

Zo dient dit boek als uniek naslagwerk, hulpmiddel en begeleiding voor iedereen die met zijn of haar hond wilt praktijkspeuren!

ISBN 978-90-820990-0-3

9 789082 099003